

Studieplan 2012/2013

Bachelor i regnskap og revisjon

Studiepoeng: 180

Studiets varighet, omfang og nivå

Studiet er en grunnutdanning som består av 180 studiepoeng og er normert til tre år som heltids studium. Fullført studium gir rett til bachelorgrad med tittelen *Bachelor i regnskap og revisjon*.

Innledning

Bachelor i regnskap og revisjon er et treårig studium for personer som spesielt ønsker seg en høy kompetanse innen regnskapsfag, revisjonsfag og rettslære, men som også ønsker en god kompetanse innen økonomiske-/ administrative områder. Studiet består av 180 studiepoeng, og tilfredsstillende det nasjonale rammekravet for økonomisk-/administrative fag, samt de utvalgte emner som Finanstilsynet krever for autorisasjon som registrert revisor og som autorisert regnskapsfører. En registrert revisor kan utføre revisjonsoppdrag for alle typer bedrifter, unntatt børsnoterte selskaper. En autorisert regnskapsfører kan ta på seg regnskapsoppdrag for andre i egen regi.

Læringsutbytte

En kandidat med fullført kvalifikasjon skal ha følgende totale læringsutbytte definert i kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse:

Kunnskap

Kandidaten

- har bred kunnskap i bedriftsøkonomi
- har bred kunnskap om sentrale temaer, teorier, problemstillinger, prosesser, verktøy og metoder innen regnskap og revisjon
- har grunnleggende kunnskaper i metodefag, administrasjonsfag og samfunnsøkonomiske fag
- har kunnskap om fagets egenart og historie, samt fagets, revisors og regnskapsførers rolle i samfunnet
- har kjennskap til ulike revisjonsbehov og revisjonsordninger i privat og offentlig sektor
- kjenner til forsknings- og utviklingsarbeid innenfor eget fagfelt, samt relevante metoder og arbeidsmåter innenfor fagene
- kan oppdatere sin kunnskap innenfor fagfeltet, både gjennom informasjonssinnhenting og kontakt med fagmiljøer og praksis

Ferdigheter

Kandidaten

- kan anvende analysemetoder, kunnskap og resultater fra forsknings- og utviklingsarbeid på

praktiske og teoretiske problemstillinger innen finansiell revisjon, regnskap, skatt- og avgiftsrett og rettslære, og begrunne sine valg

- behersker sentral og aktuelle metoder, teknikker og uttrykksformer i regnskap og revisjon
- kan identifisere, planlegge og gjennomføre prosjekter og arbeidsoppgaver på revisjons- og regnskapsoppdrag, både selvstendig og i team
- kan finne, vurdere, bruke og henvise til informasjon og fagstoff og fremstille dette slik at det belyser en problemstilling
- kan bidra til å synliggjøre ulike regelverks betydning og konsekvenser gjennom revisjonsberetning og annen rapportering

Generell kompetanse

Kandidaten

- har innsikt i miljømessige, samfunnsmessige og økonomiske konsekvenser av tjenester og løsninger innenfor sitt fagområde og kunne sette disse i et samfunnsnyttig, etisk og bærekraftig perspektiv
- kan formidle relevant faglig kunnskap til ulike målgrupper både skriftlig og muntlig
- kan reflektere over egen faglig utøvelse, også i team og i en tverrfaglig sammenheng, og kunne tilpasse denne til den aktuelle arbeidssituasjon
- kan bidra til utvikling av god praksis gjennom å delta i faglige diskusjoner innenfor fagområdet og dele sine kunnskaper og erfaringer med andre
- kjenner til hvordan bedriftsøkonomi kan støtte oppunder nytenkning, innovasjon og entreprenørskap

Målgruppe

Målgruppen er personer som ønsker seg en grunnutdanning innen økonomiske og administrative fag, med en fordypning innen regnskaps- og revisjonsfag, samt innen skatterett og rettslære. Studiet er velegnet for de som senere ønsker å studere videre til en mastergrad, spesielt med tanke på å bli statsautorisert revisor.

Det anbefales at studentene har et godt grunnlag i matematikk (S1+S2 eller tilsvarende). Studenter som har et svakere matematikkgrunnlag gis tilbud om forkurs i matematikk.

Kompetanse

Uteksaminerte kandidater vil være kvalifiserte til å arbeide som regnskapsførere og revisorer, i særlig grad i privat sektor, men også i det offentlige. De vil ha en kompetanse som vil kunne kvalifisere til ledere for økonomi- og regnskapsavdelinger i både store og små bedrifter. Med den sterke basisen innen regnskapsfag, skatterett og rettslære, som dette studiet gir, vil kandidatene også kunne opptre som bedriftsrådgivere på mange områder.

Uteksaminerte kandidater vil også være godt kvalifiserte for andre stillinger innen økonomi og administrasjon.

Fullført studium tilfredsstillende, gitt at visse forutsetninger er oppfylt, sammen med godkjent praksis, kravet for å kunne få autorisasjon som registrert revisor eller som autorisert regnskapsfører. For emnene *Rettslære*, *Skatte- og avgiftsrett*, *Revisjon* samt *Årsregnskap* kreves karakteren C eller bedre for å tilfredsstillende Finanstilsynets krav til autorisasjon som registrert revisor. For autorisasjon som

Høgskolen i Hedmark

regnskapsfører stilles det ikke samme karakterkrav. Et samarbeid mellom høyskolene/universitetene i landet har resultert i felles eksamensoppgaver i disse emnene.

Kandidatene vil i tillegg kunne være kvalifiserte for videre studier på masternivå. Her vil et masterstudium i regnskap og revisjon gi den nødvendige kunnskapen for statsautorisert revisor.

Opptakskrav

Generell studiekompetanse eller realkompetanse på tilsvarende nivå.

Undervisnings- og læringsformer

Læringsformene vil veksle mellom forelesninger, praktiske øvelser individuelt og i grupper, veiledning, plenumspresentasjoner og selvstudium.

Vurderingsformer

De overordnede prinsipper for vurderingsformer, som benyttes i studiet, er individuelle, skriftlige eksamener og mappeevalueringer. Den individuelle, skriftlige eksamenen kan være enten en hjemmeeksamen eller en skoleeksamen. I tillegg vil det være obligatoriske innleveringer i enkeltemner. Besvarelsene på disse innleveringene må være godkjent av faglærer for å kunne gå opp til eksamen i emnet. Detaljer rundt vurderingsformene som benyttes, beskrives under hver enkelt emnebeskrivelse.

Dersom ikke annet er oppgitt i emnebeskrivelsen, benyttes bokstavkarakterer på en skala fra A til F, der A er den beste karakteren og E er den laveste beståtte karakteren.

Internasjonalisering

Emnene i studiet er i stor grad rettet mot norske forhold. Studentene kan dog integrere et utenlandsopphold av ett semesters varighet i løpet av studiet, nærmere bestemt i tredje semester. En forutsetning for å kunne ta et slikt opphold er at studenten på forhånd har bestått eksamener tilsvarende minst 60 studiepoeng.

Studiets innhold, oppbygging og organisering

Studiet er organisert som et fulltidsstudium med ukentlig undervisning på campus Rena. Det nettbaserte studiestøttesystemet Fronter benyttes i undervisningen.

Studiet er nær forbundet med bachelor i økonomi og administrasjon, ved at 85 studiepoeng er felles. Nasjonalt råd for økonomisk-administrativ utdanning (NRØA) har vedtatt veiledende læringsutbyttebeskrivelser for institusjonenes utforming av innholdet av de obligatoriske emnene i økonomisk-administrativ utdanning. Disse studiepoengene fordeles på følgende hovedfagområder:

Bedriftsøkonomisk analyse:	30 studiepoeng
Administrasjonsfag:	20 studiepoeng
Samfunnsøkonomi:	15 studiepoeng
Metodefag:	20 studiepoeng

Studiets innhold bygger på utkast til ny nasjonal rammeplan for Bachelor i regnskap og revisjon, som forventes vedtatt av Kunnskapsdepartementet med virkning fra 01.07.2012. Det tas forbehold om at det kan komme enkelte justeringer i planen.

Emneoverskrift

Emner

Studiepoeng År 1 År 2 År 3

- [Organisasjonsforståelse](#)
7,5 studiepoeng S1(H)
- [Matematikk for økonomer](#)
7,5 studiepoeng S1(H)
- [Virksomhetens økonomi](#)
7,5 studiepoeng S1(H)
- [Grunnleggende regnskap](#)
7,5 studiepoeng S1(H)
- [Videregående finansregnskap](#)
7,5 studiepoeng S2(V)
- [Driftsregnskap og budsjettering](#)
7,5 studiepoeng S2(V)
- [Statistikk for økonomer](#)
7,5 studiepoeng S2(V)
- [Mikroøkonomi 1](#)
7,5 studiepoeng S2(V)
- [Investering og finansiering](#)
7,5 studiepoeng S3(H)
- [Markedsføringsledelse](#)
7,5 studiepoeng S3(H)

- [Virksomhetsstrategi](#)
7,5 studiepoeng S3(H)
- [Metode og databehandling - metode 2](#)
7,5 studiepoeng S3(H)
- [Verdsettelse](#)
7,5 studiepoeng S4(V)
- [Skatte- og avgiftsrett](#)
15 studiepoeng S4(V) S5(H)
- [Regnskapsorganisasjon](#)
7,5 studiepoeng S4(V)
- [Rettslære](#)
7,5 studiepoeng S4(V)
- [Revisjon](#)
15 studiepoeng S5(H) S6(V)
- [Kommunalt og statlig regnskap](#)
7,5 studiepoeng S5(H)
- [Årsregnskap](#)
15 studiepoeng S5(H) S6(V)
- [Makroøkonomi](#)
7,5 studiepoeng S5(H)
- [Etikk og fordypning revisjon](#)
7,5 studiepoeng S6(V)

Emneoversikt

3ORG100 Organisasjonsforståelse

Emnekode: 3ORG100

Studiepoeng: 7,5

Språk

Norsk

Forkunnskaper

Ingen spesielle krav

Læringsutbytte

Emnet skal gi kunnskaper, analytiske ferdigheter og holdninger i å arbeide selvstendig med ulike problemstillinger knyttet til organisasjonsforståelse.

Kunnskap

Etter fullført emne skal studenten:

- ha kunnskap om organisasjonsteoretiske begreper og teorier om hvordan organisasjoner er oppbygd og hvordan de fungerer
- ha kunnskap om organisasjoners virkemåter og hvordan organisasjoner kan utvikles og forbedres
- forstå hvordan organisasjoner fungerer i samspill med sine omgivelser

Ferdigheter

Etter fullført emne skal studenten:

- ha evne til å definere, analysere og reflektere over organisasjonsmessige dilemmaer og problemstillinger
- kunne anvende organisasjonsteoretiske begreper innenfor alle typer organisasjoner

Generell kompetanse

Etter fullført emne skal studenten skal ha oppøvd en mer selvstendig og reflekterende holdning til hvordan organisasjoner fungerer.

Innhold

- Grunnleggende organisasjonsprosesser som mål, strategi og effektivisering
- Formell organisasjonsstruktur
- Organisasjonskultur, makt og konflikter i organisasjoner
- Organisasjoners omgivelser
- Motivasjonsteorier og mellommenneskelige organisasjonsmessige relasjoner
- Beslutninger og kommunikasjonsprosesser i organisasjonen
- Læring og innovasjon
- Endring og organisasjonsutvikling
- Ulike teorier om ledelse i organisasjoner

Organisering og arbeidsformer

Forelesninger og gruppearbeid. Case vil bli brukt for å koble teori og praksis.

Obligatoriske krav som må være godkjent før man kan avlegge eksamen

Én innleveringsoppgave.

Vurderingsordning

Fire timers skriftlig, individuell eksamen.

Ansvarlig avdeling

Avdeling for økonomi- og ledelsesfag

3MET120 Matematikk for økonomer

Emnekode: 3MET120

Studiepoeng: 7,5

Språk

Norsk

Forkunnskaper

Ingen spesielle krav, men det anbefales at studentene har et godt grunnlag i matematikk (S1+S2 eller tilsvarende). Studenter som har et svakere matematikkgrunnlag gis tilbud om forkurs i matematikk.

Læringsutbytte

Studentene skal ved avsluttet emne ha det nødvendige matematikkgrunnlaget for andre emner i studiet, dvs. at studentene gjennom emnet skal utvikle evne til logisk og analytisk tenkning som grunnlag for å forstå matematisk modellering i økonomiske sammenhenger og for å kunne arbeide med problemorienterte oppgaver.

Kunnskap

Etter endt emne skal studentene:

- ha teoretiske kunnskaper i matematikk som er nødvendige for å kunne nå ferdighetsmålene i emnet og kunne knytte matematikkunnskapen til problemstillinger innenfor samfunns- og bedriftsøkonomi.

Ferdigheter

Etter endt emne skal studentene:

- ha elementære regneferdigheter og kunne beherske elementær algebra
- kunne beherske et bredt spekter av algebraiske operasjoner, inkludert løsning av ulikheter, likninger og systemer av likninger
- kunne analysere polynomfunksjoner, rasjonale funksjoner, eksponentialfunksjoner, logaritmiske funksjoner og kombinasjoner av disse
- kunne analysere funksjoners nullpunkter, kontinuitet, monotoniegenskaper, ekstremverdier og elastisitet
- kunne analysere ulike funksjonstyper av flere variable, inkludert Cobb-Douglasfunksjoner og funksjoner med eksponential- og logaritmelementer. Dette innebærer å finne og klassifisere stasjonære punkter innenfor et avgrenset område fastsatt ved bi-betingelser. Her inngår anvendelse av Lagranges metode.
- kunne analysere aritmetiske og geometriske rekker og konvergens av geometriske rekker.
- kunne løse problemer innenfor finansmatematikk, inkludert annuiteter, nedbetaling av lån, oppsparingsannuiteter og nåverdi.

- kunne anvende grunnleggende integralregning i tilknytning til de funksjonstyper som inngår.

Innhold

- Elementær algebra
- Algebraiske operasjoner
- Analyse av ulike typer funksjoner
- Algebraiske og geometriske rekker
- Finansmatematikk
- Integralregning

Organisering og arbeidsformer

Forelesninger, oppgaveløsninger og veiledning.

Obligatoriske krav som må være godkjent før man kan avlegge eksamen

Ingen

Vurderingsordning

4 timers skriftlig, individuell eksamen. Tillatte hjelpemidler er formelsamling og grafisk kalkulator.

Ansvarlig avdeling

Avdeling for økonomi- og ledelsesfag

3BED100 Virksomhetens økonomi

Emnekode: 3BED100

Studiepoeng: 7,5

Språk

Norsk

Forkunnskaper

Ingen spesielle krav.

Læringsutbytte

Emnet skal gi kunnskap om virksomheter og organisasjoner som økonomiske enheter, og de viktigste faktorene som påvirker resultatet.

Kunnskap

Etter fullført emne skal studenten:

- ha kjennskap til økonomifunksjonens rolle og plass i bedriften og kunne drøfte de grunnleggende trekkene ved økonomisk styring av virksomheten
- kjenne godt kostnadsbegrepet og ha god forståelse for kostnaders variabilitet
- ha kunnskaper om ulike prinsipper for produktkalkulasjon
- forstå de grunnleggende forutsetningene for og svakhetene ved de tradisjonelle kalkulasjonsmetodene
- ha kunnskaper om ulike perspektiver på prisfastsetting i praksis, sett i forhold til ulike markedsforhold
- ha kjennskap til budsjettprosessen og ulike typer budsjetter

Ferdigheter

Etter fullført emne skal studenten:

- kunne utarbeide kalkyler etter selvkost- og bidragsprinsippet for bedrifter i ulike bransjer
- kunne fordele kostnader fra art via kostnadssted/aktivitet til kalkyleobjekt
- kunne gjennomføre enkle bedriftsøkonomiske analyser for virksomheter i forskjellige bransjer, samt kunne bruke dette som grunnlag for beslutninger, herunder
  - kunne gjennomføre kostnads-, resultat- og volumanalyser
  - kunne beregne og forklare resultatvirkningen av beholdningsendringer
  - kunne foreta enkle analyser av optimale produktvalg i situasjoner med begrenset ressurstilgang

Generell kompetanse

Etter endt emne skal studenten:

- ha grunnleggende ferdigheter i bruk av regneark

Innhold

- virksomhetens mål og dens plass i det økonomiske system
- økonomifunksjonens rolle og plass i virksomheten
- ulike markedsformer og deres betydning for virksomhetens tilpasning
- kostnads- og inntektsteori, med vekt på kostnadsforløpet og inntektsforløpet
- ulike prinsipper for produktkalkulasjon, kalkyler etter selvkost- og bidragsprinsippet for bedrifter i ulike bransjer, bruk av tilleggssatser og standarder
- resultatvirkningen av beholdningsendringer og beholdningsvurderinger
- kostnads-, resultat- og volumanalyse (KRV-analyse)
- optimale produktvalg i situasjoner med begrenset ressurstilgang

Organisering og arbeidsformer

Forelesninger og oppgaveløsning ved hjelp av regneark (Excel).

Obligatoriske krav som må være godkjent før man kan avlegge eksamen

Det vil bli krevd innleveringsoppgaver. Dette opplyses det nærmere om ved emnets oppstart.

Vurderingsordning

4-timers skriftlig, individuell eksamen.

Ansvarlig avdeling

Avdeling for økonomi- og ledelsesfag

3REV100 Grunnleggende regnskap

Emnekode: 3REV100

Studiepoeng: 7,5

Språk

Norsk

Forkunnskaper

Ingen spesielle krav.

Læringsutbytte

Emnet skal gi studenten kompetanse i praktisk regnskapsføring, samt kunnskap om rammeverket som knytter seg til bokføringen. Det skal videre gjøre studenten i stand til å kunne analysere og vurdere en bedrifts økonomiske resultat og stilling.

Kunnskap

Ved fullført emne skal studentene:

- ha grunnleggende kunnskaper om formålet med og føring av et finansregnskap
- kjenne til norsk standard kontoplan
- ha innsikt i finansregnskapets oppbygging og rammebetingelser
- ha kjennskap til de grunnleggende regnskapsprinsipper og rapporteringskrav
- ha kjennskap til bokføringsloven med forskrift
- ha forståelse for begrepene utgifter, kostnader, utbetalinger, inntekter og innbetalinger, samt beholdninger
- ha forståelse for oppbyggingen av et regnskap, betydningen av det doble bokholderis prinsipp samt kunne se sammenhengen mellom transaksjoner og deres påvirkning på resultatregnskapet og balansen.

Ferdigheter

Etter fullført emne skal studentene:

- kunne bokføre de mest vanlige transaksjoner, herunder merverdiavgift
- kunne foreta vanlige periodiseringsposter, herunder lønn, feriepenger og arbeidsgiveravgift
- kunne foreta årsoppgjør med enkle årsoppgjørposter og disponering av overskudd samt dekning av underskudd i både enkeltpersonforetak og i aksjeselskaper
- kunne stille opp et gruppert resultat og en balanse i samsvar med regnskapslovens bestemmelser
- kunne gjennomføre tilrettelegging og korrigerende av regnskapstall for analyseformål
- kunne beregne sentrale nøkkeltall i forbindelse med regnskapsanalyse og gjøre en vurdering av en bedrifts lønnsomhet, likviditet, finansiering og soliditet.

Generell kompetanse

Etter fullført emne skal studentene:

- kunne gjøre rede for regnskapet som informasjonskilde.

Innhold

- Regnskapets oppbygging
- Standard kontoramme og –plan
- Krav til dokumentasjon og oppbevaring
- Registrering av forretningstransaksjoner
- Merverdiavgift
- Lønn, feriepenger, arbeidsgiveravgift og skattetrekk
- Avskrivninger
- Øvrige periodiseringer og avsetninger
- Verdivurderingsregler
- Regnskapsavslutning med presentasjon av resultatregnskap og balanse
- Regnskapsanalyse

Organisering og arbeidsformer

Forelesninger og oppgaveløsninger

Obligatoriske krav som må være godkjent før man kan avlegge eksamen

Én innleveringsoppgave.

Vurderingsordning

4 timers skriftlig, individuell eksamen.

Ansvarlig avdeling

Avdeling for økonomi- og ledelsesfag

3REV120 Videregående finansregnskap

Emnekode: 3REV120

Studiepoeng: 7,5

Språk

Norsk

Forkunnskaper

3REV100 Grunnleggende regnskap eller tilsvarende.

Læringsutbytte

Emnet skal gi studenten en grunnleggende innsikt i finansregnskapets oppbygging og rammebetingelser, en forståelse for og nødvendige kunnskaper i å behandle sentrale regnskapsmessige måleproblemer samt utarbeidelse av årsregnskap og kontantstrømoppstilling. Emnet skal også gi studenten kunnskaper om bokføringsprinsipper og god regnskapsføringsskikk.

Kunnskap

Etter fullført emne skal studenten:

- ha kunnskap om norske lover og regler for formelle krav til regnskap og bokføring
- ha kunnskap om de grunnleggende bokføringsprinsipper i bokføringsloven og kjenne til god bokføringsskikk
- ha inngående kunnskap om innregning og måling av de viktigste regnskapspostene
- kjenne til regelverket for regnskapsførere
- ha innsikt i regelverket for små foretak
- kjenne til regelverket for ideelle organisasjoner
- forstå sammenhengen mellom regnskap og skatt
- ha forståelse for oppbyggingen av et regnskap og de rammebetingelser som må følges

Ferdigheter

Etter fullført emne skal studenten:

- kunne avslutte et årsregnskap med noter i samsvar med regnskapslovens bestemmelser, spesielt for små foretak, inklusiv skatteposter og resultatdisponering for AS, ANS og EPF
- kunne utarbeide en kontantstrømoppstilling
- kunne utarbeide et enkelt konsernregnskap (uten skatt og minoriteter)
- kunne behandle regnskapsmessige måleproblemer

Innhold

- Regnskapet som informasjonskilde
- Oppstillingsplanen for regnskapet
- Regnskapsprinsipper og god regnskapsskikk
- Lover og regler knyttet til verdsettelse av eiendeler og gjeld, inntekter og kostnader
- Årsavslutninger og periodiseringer
- Kontantstrømoppstilling
- Sammenhengen mellom regnskap og skatt
- Årsberetning og noteopplysninger
- Miljøregnskap
- Internasjonal regnskapsrapportering
- Bokføringsbestemmelser, herunder uttalelser om god bokføringsskikk
- Regelverk for regnskapsførere

Organisering og arbeidsformer

Forelesninger, oppgaveløsninger og gruppearbeid.

Obligatoriske krav som må være godkjent før man kan avlegge eksamen

Én innleveringsoppgave.

Vurderingsordning

4 timers skriftlig, individuell eksamen.

Ansvarlig avdeling

Avdeling for økonomi- og ledelsesfag

3REV220 Driftsregnskap og budsjettering

Emnekode: 3REV220

Studiepoeng: 7,5

Språk

Norsk

Forkunnskaper

3BED100 Virksomhetens økonomi eller tilsvarende.

Læringsutbytte

Emnet skal gi kunnskap om planlegging, budsjettering, oppfølging, styring og kontroll av virksomheter/organisasjoner/prosjekter.

Kunnskap

Etter fullført emne skal studenten

- kunne utføre kalkulasjon etter standardkostmetoden, kunne aktivitetskorrigere virksomhetens budsjett og kunne utarbeide driftsregnskap basert på standardkost, herunder fleksibelt budsjett
- forstå tankegangen ved normalcostkalkulasjon og kjenne forutsetningene og formålet med driftsregnskap basert på normalcost, og kunne utarbeide normalcostregnskap
- kjenne til hvordan budsjettprosesser kan organiseres
- ha kunnskaper om ulike finansielle og ikke-finansielle prestasjonsmål, samt være i stand til å vurdere fordeler og ulemper med disse
- ha kunnskaper om nyere ideer og verktøy for planlegging, oppfølging og kontroll

Ferdigheter

Etter fullført emne skal studenten

- kunne foreta avviksanalyse, kjenne årsaker til avvik og kunne foreslå iverksetting av tiltak
- kunne utarbeide kalkyler basert på aktivitetsbasert kalkulasjon og forstå de grunnleggende forutsetningene for og svakhetene ved denne metoden
- kunne sette opp budsjettene for et foretak/organisasjon/prosjekt
- kunne drøfte formålet med budsjettering og utarbeide hovedbudsjettene for likviditet, resultat og balanse, kunne utvikle systemer for oppfølging, økonomistyring og kontroll av et foretak/organisasjon/prosjekt og gjennomføre analyser ved hjelp av standardcost og andre aktuelle metoder

Innhold

- Økonomisk styring
- Grunnleggende begreper, modeller, de vanligste tabellariske resultatframstillinger og metoder for driftsregnskapet
- ABC (aktivitetsbasert kalkulasjon)
- Prissetting
- Budsjettering, herunder delbudsjetter
- Desentralisering og prestasjonsmåling – oppfølging, styring og kontroll
- Kostnadsfordeling
- Strukturering av og utforming av målerapporter

Organisering og arbeidsformer

Forelesninger og oppgaveløsning ved hjelp av Excel.

Obligatoriske krav som må være godkjent før man kan avlegge eksamen

Det vil bli krevd obligatoriske innleveringsoppgaver. Dette opplyses det nærmere om ved emnets oppstart.

Vurderingsordning

4-timers skriftlig, individuell eksamen.

Ansvarlig avdeling

Avdeling for økonomi- og ledelsesfag

3MET130 Statistikk for økonomer

Emnekode: 3MET130

Studiepoeng: 7,5

Språk

Norsk

Forkunnskaper

Emnet 3MET120 Matematikk for økonomer eller tilsvarende må være fullført og bestått.

Læringsutbytte

Studenten skal ved avsluttet emne ha det nødvendige metodegrunnlaget i sannsynlighetsregning og statistikk for andre emner i studiet.

Kunnskap

Etter endt emne skal studenten:

- kjenne til bruk av statistiske metoder innen et bredt spekter av problemstillinger knyttet til det økonomisk-administrative fagområdet
- forstå simultane sannsynlighetsfordelinger, inkludert beregning av forventning, varians og kovarians

Ferdigheter

Etter endt emne skal studenten:

- kunne presentere og tolke statistiske data ved hjelp av sentral- og spredningsmål, frekvensfordelinger og grafiske metoder.
- beherske grunnleggende sannsynlighetsregning, inkludert sannsynlighetsmodeller, kombinatorikk, utvalgsmodeller, betingede sannsynligheter, lov om total sannsynlighet, Bayes lov og uavhengighet .
- kunne analysere sannsynlighetsfordelinger og beregne forventning og varians til en stokastisk variabel og videreføre dette til lineære kombinasjoner av stokastiske variable.
- kunne velge sannsynlighetsmodell og kunne regne med diskrete og kontinuerlige sannsynlighetsfordelinger, inkludert Binomisk fordeling, Hypergeometrisk fordeling, Poissonfordeling, Normalfordeling og t-fordeling.
- kunne estimere ukjente parametre, både punktestimering og intervallestimering.
- beherske hypotesetesting i målemodell og binomisk modell og vurdere ulike testmetoder; tolke signifikansnivå, signifikanssannsynlighet og teststyrke.
- kunne anvende og tolke regresjonsanalyse, både ved estimering og hypotesetest av regresjonskoeffisienten og kunne beregne og tolke korrelasjonskoeffisienten.
- kunne foreta kjikvadrattester, både modelltesting og test av uavhengighet.

Innhold

- Presentasjon og tolkning av statistiske data
- Sannsynlighetsregning
- Sannsynlighetsfordelinger
- Sannsynlighetsmodeller
- Estimering av parametere
- Hypotesetesting
- Regresjonsanalyse
- Kjikvadrattester

Organisering og arbeidsformer

Forelesninger, oppgaveløsninger og veiledning.

Obligatoriske krav som må være godkjent før man kan avlegge eksamen

Ingen

Vurderingsordning

4 timers skriftlig, individuell eksamen. Tillatte hjelpemidler er formelsamling og grafisk kalkulator.

Ansvarlig avdeling

Avdeling for økonomi- og ledelsesfag

3SAM120 Mikroøkonomi 1

Emnekode: 3SAM120

Studiepoeng: 7,5

Språk

Norsk

Forkunnskaper

Emnene 3BED100 Virksomhetens økonomi og 3MET120 Matematikk for økonomer eller tilsvarende.

Læringsutbytte

Studenten skal få innsikt i mikroøkonomiske metoder, samt hvordan metodene kan anvendes for å analysere enkeltaktørers økonomiske atferd og markeder.

Kunnskap

Etter fullført emne skal studenten:

- ha grunnleggende forståelse for hvordan økonomisk valghandlingsteori er bygget opp og hvordan denne kan anvendes til å analysere forbrukeres og bedrifters beslutninger
- ha grunnleggende forståelse for forholdet mellom individuelle økonomiske beslutninger og samfunnsøkonomiske konsekvenser av valgene
- forstå hvilke konsekvenser markedsrett kan ha for økonomisk effektivitet og hvordan offentlig politikk kan påvirke bedrifters mulighet til å utøve markedsrett
- ha kjennskap til mikroøkonomiens vitenskapsteoretiske utgangspunkt og historiske utvikling

Ferdigheter

Etter fullført emne skal studenten:

- beherske grunnleggende grafiske og matematiske mikroøkonomiske modeller og kunne anvende disse til å analysere enkle anvendte problemstillinger, samt gjøre etiske refleksjoner i tilknytning til disse
- kunne drøfte kriterier for økonomisk effektivitet og analysere sammenhengen mellom markedslikevekt og effektivitet

Generell kompetanse:

Etter fullført emne skal studenten

- forstå skillet mellom deskriptiv og normativ teori
- kunne kommunisere kunnskapen skriftlig

Innhold

- individet og samfunnet
- konsumentteori (budsjettbetingelsen, preferanser, prisendring, inntektsendring, elastisiteter, etterspørselskurven)
- produksjonsteori (produktfunksjonen, kostnadsfunksjonen, substitusjon, tilpasning på kort og lang sikt, tilbudskurven)
- markedsteori med anvendelser
- markeder, effektivitet og velferd
- effektivitet og fordeling
- markeder med begrenset konkurranse (monopol, prisdiskriminering, oligopol, spillteori)
- innovasjon og produktivitetsvekst

Organisering og arbeidsformer

Forelesninger, seminarer med gruppearbeid, selvstendig arbeid. Excel vil bli brukt i oppgaveløsning.

Obligatoriske krav som må være godkjent før man kan avlegge eksamen

Det vil bli krevd obligatoriske innleveringsoppgaver. Dette opplyses det nærmere om ved emnets oppstart.

Vurderingsordning

4-timers skriftlig, individuell eksamen.

Ansvarlig avdeling

Avdeling for økonomi- og ledelsesfag

3BED200 Investering og finansiering

Emnekode: 3BED200

Studiepoeng: 7,5

Språk

Norsk

Forkunnskaper

Emnene 3BED100 Virksomhetens økonomi, 3MET100 Matematikk og 3MET130 Statistikk eller tilsvarende.

Læringsutbytte

Kunnskap

Etter fullført emne skal studenten:

- kjenne til grunnlaget for tidsverdien av penger og kunne fremskaffe risikojusterte avkastningskrav for å estimere alternativkostnaden til kapital
- forstå relasjonen mellom bruk av netto nåverdi som beslutningskriterium for investeringer og eiernes økonomiske interesser i foretaket
- kjenne til andre metoder for vurdering av investerings- og finansieringsprosjekter og forstå sammenhengen med internrente og netto nåverdi
- ha innsikt i kapitalverdimodellen og kunne anvende den for å etablere et risikojustert avkastningskrav når markedsrisikoen er relevant
- ha overordnet forståelse for verdien av fleksibilitet i investeringsprosjekter

Ferdigheter

Etter fullført emne skal studenten:

- kunne budsjetter beslutningsrelevant kontantstrøm for investerings- og finansieringsbeslutninger, og gjennomføre lønnsomhetsanalyser basert på netto nåverdi under hensyn til eventuell skatt, inflasjon, gjeldsfinansiering og risiko mde tilhørende avkastningskrav
- kunne beregne internrente
- kunne beregne effektiv rente og kunne anvende den i ulike finansieringsbeslutninger
- kunne analysere risikoen i investeringsprosjekter når totalrisikoen er relevant
- kunne bruke relevante metoder for å analysere et foretaks investerings- og/eller finansieringsprosjekter.

Innhold

- Forutsetninger og fundament innen investering og finansiering

- Beregning av beslutningsrelevante kontantstrøm, inkl. arbeidskapitaleffekt
- Korrekte verdivurderingsmetoder
- Renteregning/finansmatematikk
- Investeringsanalyser
- Økonomisk levetid og utskiftingsanalyser
- Skattens, prisstigningens og gjeldsfinansieringens innvirkning på kontantstrømmer
- Risikovurdering
- Porteføljeteori
- Kapitalverdimodellen
- Finansieringsprosjekter herunder effektiv rente

Organisering og arbeidsformer

Forelesninger, oppgaveløsning individuelt og i gruppe, selvstendig arbeid. Regneark (Excel) vil bli brukt i oppgaveløsning.

Obligatoriske krav som må være godkjent før man kan avlegge eksamen

Det vil bli krevd obligatoriske innleveringsoppgaver. Dette opplyses det nærmere om ved emnets oppstart.

Vurderingsordning

4-timers skriftlig, individuell eksamen. Tillatte hjelpemidler er kalkulator.

Ansvarlig avdeling

Avdeling for økonomi- og ledelsesfag

3MAR100 Markedsføringsledelse

Emnekode: 3MAR100

Studiepoeng: 7,5

Språk

Norsk

Forkunnskaper

Ingen spesielle krav.

Læringsutbytte

Emnet skal gi kompetanse om forhold som påvirker etterspørsel etter virksomhetens tilbud og dermed virksomhetens inntekter. Studenten skal kjenne til markedsføringens rolle og funksjon for å oppnå god verdiskapning.

Kunnskap

Etter fullført emne skal studenten:

- ha kunnskap om markeds-/kundeorientering og hvilken betydning dette har for virksomheten
- ha kjennskap til markedsføringsfagets utvikling, perspektiver og sentrale begreper
- ha kunnskap om hvordan de markedsmessige omgivelsene påvirker virksomheten
- ha kunnskap om hvordan virksomheten må segmentere, velge målgruppe og posisjonere seg
- ha kunnskap om målsetting, overordnet strategi, bruken av ressurser og konkurransevirkemidler
- ha kunnskap om hvordan verdiskapningen samskapes i interaksjonen mellom virksomheten og kunden/brukeren og hvordan dette påvirker kundens/brukerens lojalitet og tillitt.

Ferdigheter

Etter fullført emne skal studenten:

- kunne utarbeide en analyse av virksomhetens markedsmessige omgivelser
- kunne gjennomføre de sentrale markedsaktivitetene i en markedsplan
- ha et bevisst moralsk forhold til forbrukerinteresser og virksomheten samfunnsansvar

Generell kompetanse

Etter fullført emne skal studenten:

- ha kunnskap om etiske problemstillinger i forbindelse med utøvelse av markedsføringsfaget

Innhold

- Markedsføringens begreper og perspektiver
- Markeds- og kundeorientering

- Markedsplanleggingsprosessen
- Foretakets mål, visjon og forretningsidé
- Situasjonsanalyse
- Segmentering, målgruppeutvelgelse og posisjonering
- Markedsstrategier og bruk av konkurransevirkemidler
- Utvikling av et markedstilbud og merkevarebygging
- Markedsetikk og samfunnsansvar

Organisering og arbeidsformer

Forelesninger og oppgaveløsninger i grupper sammensatt med studenter fra ulike studier.

Obligatoriske krav som må være godkjent før man kan avlegge eksamen

Ingen.

Vurderingsordning

4 timers skriftlig, individuell eksamen.

Ansvarlig avdeling

Avdeling for økonomi- og ledelsesfag

3LED300 Virksomhetsstrategi

Emnekode: 3LED300

Studiepoeng: 7,5

Språk

Norsk

Forkunnskaper

Emnene 3MAR100 Markedsføringsledelse, 3ORG100 Organisasjonsforståelse og 3BED100 Virksomhetens økonomi eller tilsvarende må være fullført og bestått.

Læringsutbytte

Emnet skal gi studentene kunnskap om strategisk ledelse i ulike bransjer, inkludert ledelse og utvikling av organisasjonens ressurser. Studentene skal ha utviklet evne til logisk og analytisk tenkning for å ta strategiske beslutninger.

Kunnskap

Etter fullført emne skal studentene:

- forstå strategibegrepet i et historisk perspektiv og hvilke teorier og antakelser strategiske verktøy bygger på
- ha kunnskap om strategiske forretningsområder
- kjenne til og kunne konkretisere ulike strategiske alternativer for å drive en virksomhet fram mot suksess
- forstå den strategiske ledelsesprosessen
- forstå strategi i dynamiske omgivelser med innovasjon og læring

Ferdigheter

Etter fullført emne skal studentene:

- kunne drøfte og anvende strategibegrepet
- kunne bruke strategiske analyseverktøy og gjennom dette arbeidet kunne gjøre reflekterte analyser og valg
- kunne gjennomføre en strategisk analyse for en virksomhetsenhet med fokus på omgivelser- og markedsfaktorer og virksomhetens interne ressurser.
- kunne anvende og integrere relevante modeller og analyser fra øvrige emner som inngår i studiet

Generell kompetanse

Etter fullført emne skal studentene:

- kunne gjøre etiske refleksjoner relatert til strategiske problemstillinger
- ha bedre ferdigheter i strategisk tenkning

Innhold

- Strategibegrepet i historisk perspektiv
- Formål, visjon, forretningsidè, verdier og mål
- Den strategiske ledelsesprosess
- Strategiske forretningsområder
- Strategiske analyser
- Generiske strategier – posisjonering og profilering
- Strategiske valgmetoder

Organisering og arbeidsformer

Forelesninger, oppgaveløsninger, gruppearbeid og diskusjoner.

Obligatoriske krav som må være godkjent før man kan avlegge eksamen

Individuell Multiple Choice oppgave.

Vurderingsordning

Semesteroppgave i grupper.

Ansvarlig avdeling

Avdeling for økonomi- og ledelsesfag

3MET200 Metode og databehandling - metode 2

Emnekode: 3MET200

Studiepoeng: 7,5

Språk

Norsk

Forkunnskaper

3MET100 Informasjonskompetanse og metode (metode 1) eller kombinasjonen 3MET120 Matematikk for økonomer og 3MET130 Statistikk for økonomer, eller tilsvarende.

Læringsutbytte

Emnet skal gi nødvendige kompetanse i innhenting og evaluering av bruk av informasjon til akademiske arbeider og markedsundersøkelser. Emnet skal gi kompetanse til å samle inn og gjøre grunnleggende analyser med et deskriptive eller eksplorative design.

Kunnskap

Etter fullført emne skal studenten:

- Ha grunnleggende forståelse for samfunnsvitenskapelige problemstillinger
- Ha kunnskap om teknikker for å gjennomføre og analysere empirisk materiale ved hjelp av deskriptive og eksplorerende design.

Ferdigheter

Etter fullført emne skal studenten:

- Kunne gjennomføre enkle samfunnsvitenskapelige empiriske undersøkelser
- Kunne forstå og vurdere samfunnsvitenskapelige resultater og undersøkelser
- Kunne vurdere undersøkelsers pålitelighet (reliabilitet) og troverdighet (validitet)
- Beherske kvalitative og kvantitative metoder

Generell kompetanse

- Etter fullført emne skal studentene ha utviklet sine analytiske ferdigheter.

Innhold

- Gjennomføring av samfunnsvitenskapelige undersøkelser
- Utforming av forskningsspørsmål, forskningsdesign og datainnsamling
- Kvalitative og kvantitative innsamlingsteknikker herunder observasjon, intervju, gruppesamtaler

- og spørreskjemaer
- Praktisk bruk av spørreprogram og statistikkprogram
- Bearbeiding, analyse og tolkning av kvalitative og kvantitative data og slutningsstatistikk
- Treveis tabeller
- Signifikanstesting av toveistabeller
- Intervjuteknikker og tekstanalyse
- Perspektiver på samfunnsvitenskapelig forskning

Organisering og arbeidsformer

Forelesninger og gruppearbeid. Studenten får tilgang til aktuell programvare.

Obligatoriske krav som må være godkjent før man kan avlegge eksamen

- To gruppeoppgaver.
- Oppmøte på opplæring i bruk av statistikkprogrammer.

Vurderingsordning

4-timers skriftlig, individuell eksamen

Ansvarlig avdeling

Avdeling for økonomi- og ledelsesfag

3REV240 Verdsettelse

Emnekode: 3REV240

Studiepoeng: 7,5

Språk

Norsk

Forkunnskaper

3REV100 Grunnleggende regnskap eller tilsvarende og 3BED200 Investering og finansiering eller tilsvarende.

Læringsutbytte

Emnet skal gjøre studenten i stand til å gjøre rede for metoder og usikkerhet i regnskapsestimer og foretaksverdi.

Kunnskap

Etter fullført emne skal studenten:

- kjenne teorier for sammenheng mellom risiko og forventet avkastning
- kjenne anvendte verdsettelsesmetoder
- kjenne til forskjeller og likheter mellom markedsbasert egenkapital, aksjelovgivningens egenkapitalbegrep og regnskapsmessig egenkapital
- ha kjennskap til årsaker til at det kan være avvik mellom regnskapsmessig rentabilitet (måling av internrente) og avkastningskrav.

Ferdigheter

Etter fullført emne skal studenten:

- kunne fastsette avkastningskrav for beregning av regnskapsestimer og foretaksverdi
- kunne anvende verdsettelsesmodeller for beregning av regnskapsestimer og foretaksverdi
- kunne gjøre rede for metoder og usikkerhet i regnskapsestimer og foretaksverdi
- kunne analysere og anvende regnskapsinformasjon til verdsettingsformål
- kunne gjøre vurderinger rundt forsvarlig egenkapital.

Generell kompetanse

Etter fullført emne skal studenten:

- kunne oppdatere sin kunnskap om verdsettelsesmetoder
- kunne formidle sentralt fagstoff gjennom relevante uttrykksformer
- kunne utveksle synspunkter og erfaringer med andre fagpersoner og bidra til å utvikle god praksis
- kunne reflektere over etiske problemstillinger innenfor faget
- kunne se emnet i en større sammenheng i et samfunnsmessig perspektiv.

Innhold

Emnet gir innsikt i teori og praktisk anvendelse av verdsettingsmodeller som er sentrale i regnskap og revisjon.

Organisering og arbeidsformer

Forelesninger og gruppearbeid.

Obligatoriske krav som må være godkjent før man kan avlegge eksamen

En innleveringsoppgave.

Vurderingsordning

4 timers skriftlig, individuell eksamen

Ansvarlig avdeling

Avdeling for økonomi- og ledelsesfag

3JUS320 Skatte- og avgiftsrett

Emnekode: 3JUS320

Studiepoeng: 15

Språk

Norsk

Forkunnskaper

Ingen spesielle krav.

Læringsutbytte

Emnet skal gi studenten kunnskap om skatte- og avgiftssystemet knyttet til næringsvirksomhet og selskaper, herunder beregning av skatt og avgift.

Kunnskap

Etter fullført emne skal studenten:

- ha god kunnskap om de viktigste skatte- og avgiftsreglene knyttet til næringsvirksomhet og selskaper
- ha kjennskap til grunnleggende ligningsforvaltningsrett
- ha kjennskap til reglene om inntekts- og formuesbeskatning for personer, og skal kunne forklare hovedtrekkene i fastsetting av skattepliktig inntekt og formue og beregning av skatt for personer
- ha kjennskap til reglene om fradrag i utlignet skatt
- ha kjennskap til sentrale regler for skattebetaling
- ha kjennskap til sentrale regler for beregning av arbeidsgiveravgift
- ha kjennskap til hvilke transaksjoner og hendelser vedrørende eierskap og egenkapital som kan utløse skatt
- ha kjennskap til og skal kunne forklare skattemessige virkninger av opphør av virksomhet og likvidasjon av selskap

Ferdigheter

Etter fullført emne skal studenten:

- kunne bruke gjeldende regler for å avgjøre hva som er skattepliktige inntekter og fradrag i næring og tidfesting av disse, og sette opp beregning av alminnelig inntekt fra næring (enkeltpersonforetak, aksjeselskap, ansvarlig selskap)
- kunne beregne korreksjonsinntekt, skattekostnad, betalbar skatt og utsatt skatt for aksjeselskaper
- kunne bruke gjeldende regler for beskatning av aksjonærer (aksjonærmodellen), deltakere i ANS (deltakermodellen) og innehaver av enkeltpersonforetak (foretaksmodellen) for å fastsette grunnlag for beskatning
- kunne gjennomføre omdanning av EPF til AS

Høgskolen i Hedmark

- kunne bruke gjeldende regler for å beregne skattemessige virkninger av virksomhetsoverdragelse
- kunne vurdere en virksomhets merverdiavgiftsmessige forhold
- kunne ta stilling til merverdiavgiftsmessig behandling av alminnelige transaksjoner
- kunne fastsette inngangsverdi merverdiavgift for arving/gavemottaker
- kunne fastsette arveavgiftsgrunnlag for virksomhet, aksjer og andeler og beregne arveavgift

Generell kompetanse

Etter fullført emne skal studenten:

- kunne tilegne seg nye kunnskaper innen ovennevnte rettsområder og kunnskap om andre rettsområder som har betydning for revisjonsarbeid
- kunne formidle sentralt fagstoff gjennom relevante uttrykksformer
- kunne utveksle synspunkter og erfaringer med andre fagpersoner og bidra til å utvikle god praksis
- kunne reflektere over etiske problemstillinger innenfor faget
- kunne se emnet i en større sammenheng i et samfunnsmessig perspektiv

Innhold

- Innføring i grunnprinsippene i skatteretten, herunder de forskjellige skattegrunnlagene
- Formues- og inntektsbeskatning utenfor næring (personbeskatning), herunder alminnelig inntekt, personinntekt og nettoformue
- Innføring i ligningsforvaltningsrett, herunder ligningsbehandling, endring av ligning, klageadgang, kompetanseregler og sanksjoner overfor skattyter
- Arbeidsgiveravgift med særlig vekt på behandling av naturalytelser og utgiftsgodtgjørelser
- Innføring i næringsbeskatning med særlig vekt på forskjeller fra personbeskatning
- Alminnelig inntekt i næringsvirksomhet
- Tidfesting av inntekter og kostnader, herunder forskjeller fra regnskapslovens regler
- Særregler i tilknytning til aksjeselskaper og aksjonærer og deltakerlignende selskaper
- Personinntekt i næring, herunder foretaksmodellen
- Omstrukturering, virksomhetsoverdragelse og generasjonsskifte, herunder skattefrie ordninger og sammenligning av forskjellige selskapsformer og alternative gjennomføringsformer, skattlegging av selskap og selskapsdeltaker
- Merverdiavgiftssystemet, herunder avgiftspliktens omfang (avgiftsområdet) og mulighet for frivilling avgiftsregistrering, avgiftsgrunnlaget og særskilt fritak for utgående merverdiavgift og særskilte begrensninger i fradragsretten for inngående merverdiavgift
- Arveavgift, herunder avgiftspliktens omfang og arveavgiftsgrunnlaget, med særlig vekt på generasjonsskifte i næring

Organisering og arbeidsformer

Forelesninger og gruppearbeid. Det forutsettes at studentene danner grupper for faglig aktivitet.

Obligatoriske krav som må være godkjent før man kan avlegge eksamen

Ingen.

Vurderingsordning

6 timers skriftlig, individuell eksamen.

Ansvarlig avdeling

Avdeling for økonomi- og ledelsesfag

3REV210 Regnskapsorganisasjon

Emnekode: 3REV210

Studiepoeng: 7,5

Språk

Norsk

Forkunnskaper

3REV100 Grunnleggende regnskap, eller tilsvarende, må være fullført og bestått

Læringsutbytte

Emnet skal gi studenten innsikt i utfordringer knyttet til behandling og registrering av transaksjoner og virksomhetshendelser, herunder organisering av virksomheten, forretningsprosesser og intern kontroll

Kunnskap

Etter fullført emne skal studenten:

- kjenne hovedprinsippene for god foretaksstyring, herunder styrets, daglig leder og revisors ansvar
- kjenne de mest sentrale virksomhetsrutiner (evt. endre til forretningsprosesser)
- kjenne krav til sikkerhet og kontroller i IKT-systemer
- ha kunnskap om de grunnleggende bokføringsprinsipper i bokføringsloven
- kjenne til øvrige bestemmelser i bokføringsloven
- ha kunnskap om regelverket for regnskapsførere og god regnskapsførerskikk, herunder regnskapsførers rolle

Ferdigheter

Etter fullført emne skal studenten:

- kunne identifisere, vurdere og forstå risiko
- kunne anvende metoder for analyse og styring av risiko
- kunne utforme tiltak for å sikre effektiv intern kontroll

Generell kompetanse

Etter fullført emne skal studenten kjenne til:

- generelle kontroller og kunne reflektere over organisasjonsmessige relasjoner i tilknytning til intern kontroll

Innhold

- Bokføringsloven med forskrift

- Formelle krav til regnskapsorganisering
- Generelt om regnskapssystemer
- Oppbygging av IT-baserte regnskapssystemer
- Regnskapets kvalitetskrav
- Regnskapsrutiner
- Internkontroll
- Risikovurderinger og kontrolltiltak
- Bruk av ekstern regnskapsfører
- Årsavslutninger
- Regnskapsførerloven med forskrift
- God regnskapsførerskikk
- Hvitvaskingsloven

Organisering og arbeidsformer

Forelesninger og oppgaveløsninger.

Obligatoriske krav som må være godkjent før man kan avlegge eksamen

Ingen

Vurderingsordning

4 timers skriftlig, individuell eksamen.

Ansvarlig avdeling

Avdeling for økonomi- og ledelsesfag

3JUS200 Rettslære

Emnekode: 3JUS200

Studiepoeng: 7,5

Språk

Norsk

Forkunnskaper

Ingen spesielle krav.

Læringsutbytte

Emnet skal gi studenten innføring i juridisk metode og utvalgte generelle privatrettslige emner og problemstillinger. Innføringen skal gi studenten innsikt i de alminnelige rettslige rammer for utøvelse av næringsvirksomhet og de rettsregler som er av særlig betydning for organisering og utøvelse av slik virksomhet.

Kunnskap

Etter fullført emne skal studenten:

- ha kunnskap om rettskildelære og juridisk metode
- ha god kunnskap om de mest relevante rettsområder som har betydning for revisors arbeid, herunder regler om avtaleinngåelse, tolking og ugyldighet, sentrale deler av reglene om organisering av økonomisk virksomhet og representasjon i selskapsforhold, stiftelse og sikring av pengekrav, gjeldsforfølgingsrett med hovedvekt på materiell konkursrett og sentrale deler av reglene om økonomisk kriminalitet
- ha kjennskap til reglene om kjøp og misligholdsvirkninger ved kontraktsbrudd, næringsvirksomheters forhold til kreditorer og myndigheter, bortfall av pengekrav ved oppgjør og foreldelse samt konkursprosessen og enkeltforfølgingsrett

Ferdigheter

Etter fullført emne skal studenten:

- kunne gjennomføre praktiske drøftelser og redegjøre for innholdet i reglene om
  - avtaleinngåelse, avtaletolking og ugyldighet
  - etablering av økonomisk virksomhet og representasjon i selskapsforhold
  - etablering og sikring av pengekrav
  - vilkår om åpning av konkurs samt omstøtelse
  - økonomisk kriminalitet
- kunne gjennomføre praktiske drøftelser i tilknytning til sentrale regler om
  - kjøp og misligholdsvirkninger ved kontraktsbrudd
  - næringsvirksomheters forhold til kreditorer og myndigheter

- bortfall av pengekrav ved oppgjør og foreldelse
- konkursprosessen og enkeltforfølgning

Generell kompetanse

Etter fullført emne skal studenten:

- kunne tilegne seg ny kunnskap innen ovennevnte rettsområder og kunnskap om andre rettsområder som har betydning for revisjonsarbeid
- kunne formidle sentralt fagstoff gjennom relevante uttrykksformer
- kunne utveksle synspunkter og erfaringer med andre fagpersoner og bidra til å utvikle god praksis
- kunne bidra til nytenkning i innovasjonsprosesser
- kunne reflektere over etiske problemstillinger innenfor de relevante rettsområder
- kunne se emnet i en større sammenheng i et samfunnsmessig perspektiv

Innhold

- Rettskilder og juridisk metode
- Kontraktsrett, herunder avtalerett og kjøpsrett
- Offentlig rett med henblikk på organiseringen av forvaltningen, forvaltningsloven og offentlighetsloven
- Pengekravsrett
- Panterett og rettsvernsregler
- Foretaksrett med hovedvekt på aksjeloven og selskapsloven og fellesregler om selskaper
- Insolvensjuss med hovedvekt på enkeltforfølgning med inkasso og tvangsfullbyrdelse og fellesforfølgning med hovedvekt på gjeldsforhandling og konkurs
- Økonomisk kriminalitet

Organisering og arbeidsformer

Forelesninger og gruppearbeid. Det forutsettes at studentene danner grupper for faglig aktivitet.

Obligatoriske krav som må være godkjent før man kan avlegge eksamen

Én innleveringsoppgave.

Vurderingsordning

4 timers skriftlig, individuell eksamen. Karakterkrav for bevilling som registrert revisor fastsettes av Finanstilsynet.

Ansvarlig avdeling

Avdeling for økonomi- og ledelsesfag

3REV300 Revisjon

Emnekode: 3REV300

Studiepoeng: 15

Språk

Norsk

Forkunnskaper

3REV120 Videregående finansregnskap eller tilsvarende, må være fullført og bestått. Anbefalt forkunnskap: 3REV210 Regnskapsorganisasjon eller tilsvarende.

Læringsutbytte

Emnet skal gi en grundig innføring i revisors rammebetingelser, revisjonsteori og metode for å utøve revisoryrket, herunder etisk refleksjon og inkludert en oversikt over sentrale elementer i revisjon av stat og kommune

Kunnskap

Etter fullført emne skal studenten:

- ha kjennskap til revisors rolle som allmennhetens tillitsperson, herunder behovet for revisjon, omfanget av revisjonsplikten og revisors tjenestespekter i privat og offentlig sektor
- ha kjennskap til det juridiske og profesjonsbestemte rammeverket for revisors yrkesutøvelse
- ha kjennskap til normativ etisk teori og morallære
- ha overordnet kunnskap om revisors oppgaver i forbindelse med egenkapitaltransaksjoner
- ha overordnet kunnskap om forvaltningsrevisjon, etterlevelserevisjon og selskapskontroll i stat og kommune

Ferdigheter

Etter fullført emne skal studenten:

- kunne anvende rammeverket og etiske regler i praktisk problemløsning
- kunne foreta og gjennomføre et revisjonsoppdrag fra oppdragsvurdering til rapportering med fokus på noen utvalgte revisjonsområder, herunder
  - kunne vurdere om revisor til enhver tid faktisk er og fremstår som objektiv og kapabel
  - kunne fastsette og anvende vesentlighetsgrenser på det enkelte oppdrag
  - kunne vurdere iboende og kontrollrisiko, herunder mislighetsrisiko, og bestemme revisjonsmessig angrepsvinkel
  - kunne utforme mest effektive testmetoder og utvalg
  - kunne innhente hensiktsmessige og tilstrekkelige revisjonsbevis
  - kunne konkludere på utførte revisjonshandlinger
  - kunne bestemme revisjonsberetningens utforming
  - kunne bestemme annen lovpålagt og hensiktsmessig rapportering til offentlig myndighet

og ledelse

Generell kompetanse

Etter fullført emne skal studenten:

- kunne planlegge og gjennomføre et revisjonsoppdrag som strekker seg over tid alene og som deltaker i en gruppe
- kunne tilegne seg oppdatert kunnskap innenfor ovennevnte kunnskaps- og ferdighetsområder og kunnskap om andre områder innen faget
- kunne formidle sentralt fagstoff gjennom relevante uttrykksformer
- kunne utveksle synspunkter og erfaringer med andre fagpersoner og bidra til å utvikle god praksis
- kunne reflektere over etiske problemstillinger innenfor faget
- kunne se emnet i en større sammenheng i et samfunnsmessig perspektiv

Innhold

- Rammebetingelser for revisjon
- Revisors rolle i samfunnet
- Behov for revisjon og revisjonsplikt
- Valg og skifte av revisor
- Taushetsplikt og rapporteringsplikt
- Objektivitet og uavhengighet
- Generell etisk teori og etiske problemer innenfor revisjon
- Kunnskap om revisjonsklientens virksomhet og vurdering av intern kontroll
- Vurdering av risiko og vesentlighet
- Valg av revisjonshandlinger, revisjonsbevis og testmetoder
- Revisjon og IT-baserte styringssystemer
- Mislighetsoppdagelser
- Statistiske metoder i revisjon
- Revisjon av årsregnskapet og styrets beretning
- Revisors rapportering og beretning
- Forvaltningsrevisjon
- Revisors spesialområder

Organisering og arbeidsformer

Forelesninger og gruppearbeid.

Obligatoriske krav som må være godkjent før man kan avlegge eksamen

Det vil bli krevd innleveringsoppgaver. Nærmere detaljer angis ved emnets oppstart.

Vurderingsordning

6 timers skriftlig, individuell eksamen. Karakterkrav for bevilling som registrert revisor fastsettes av Finanstilsynet

Ansvarlig avdeling

Avdeling for økonomi- og ledelsesfag

3REV340 Kommunalt og statlig regnskap

Emnekode: 3REV340

Studiepoeng: 7,5

Språk

Norsk

Forkunnskaper

3REV100 Grunnleggende regnskap eller tilsvarende.

Læringsutbytte

Emnet skal gi kunnskap om kommunal og statlig budsjettering og regnskapsføring

Kunnskap

Etter fullført emne skal studenten:

- ha kjennskap til sentrale bestemmelser for budsjett, regnskap og økonomistyring for kommunene og statlige virksomheter, herunder periodisert regnskap i staten
- ha kunnskap om sentrale statlige og kommunale økonomibestemmelser og sentrale regnskapsstandarder

Ferdigheter

Etter fullført emne skal studenten:

- kunne avslutte et kommuneregnskap og et statlig virksomhetsregnskap med utgangspunkt i et begrenset tallmateriale
- kunne planlegge og kvalitetssikre budsjettprosesser slik at budsjettet tilfredsstiller gjeldende lov- og forskriftskrav og er egnet for økonomistringsformål

Generell kompetanse

Etter fullført emne skal studenten:

- kunne tilegne seg oppdatert kunnskap innenfor ovennevnte kunnskaps- og ferdighetsområder og kunnskap om andre områder innen faget
- kunne formidle sentralt fagstoff gjennom relevante uttrykksformer
- kunne utveksle synspunkter og erfaringer med andre fagpersoner og bidra til å utvikle god praksis
- kunne reflektere over etiske problemstillinger innenfor faget
- kunne se emnet i en større sammenheng i et samfunnsmessig perspektiv.

Innhold

- Regnskapssystemer i privat, statlig og kommunal sektor, prinsipielle forskjeller og likheter

- Plan- og styringssystemer i kommunal sektor
- Regnskapsavleggelse/resultatregnskap i kommunal sektor
- Kort innføring i rapportering fra kommune til stat, KOSTRA
- Regnskapsprinsipper i kommunal sektor
- Drifts- og investeringsregnskapet i kommunal sektor
- Vurderingsregler for balanseposter i kommunal sektor
- Økonomiske sammenhenger og finanstransaksjoner i kommunal sektor
- Hovedtrekkene i statens budsjett- og regnskapssystemer
- Hovedprinsippene for statlig budsjett- og regnskapsføring

Organisering og arbeidsformer

Forelesninger og gruppearbeid.

Obligatoriske krav som må være godkjent før man kan avlegge eksamen

Ingen.

Vurderingsordning

4 timers skriftlig, individuell eksamen.

Ansvarlig avdeling

Avdeling for økonomi- og ledelsesfag

3REV320 Årsregnskap

Emnekode: 3REV320

Studiepoeng: 15

Språk

Norsk

Forkunnskaper

3REV120 og 3REV200 Videregående regnskap I og II eller tilsvarende.

Læringsutbytte

Emnet skal gi kunnskaper til å utarbeide og vurdere om et årsregnskap er i samsvar med sentrale regnskapsstandarder innenfor ulike regnskapsspråk, herunder IFRS.

Kunnskap

Etter fullført emne skal studenten:

- ha god kunnskap om sentrale standarder om årsregnskapet
- ha kjennskap til foretakets ansvar for rapportering om samfunnsansvar
- ha kjennskap til etiske regnskapsfaglige problemstillinger, herunder grensen mot regnskapsmanipulasjon
- kjenne til prosessen rundt avleggelsen av et årsregnskap

Ferdigheter

Etter fullført emne skal studenten:

- kunne innregne og måle alle hovedpostene i resultatregnskapet og balansen og spesifiseringen i årsregnskapet
- kunne anvende kunnskapen på praktiske regnskapsproblemstillinger og dets påvirkning på resultat og balanse
- kunne utarbeide en virksomhetssammenslutning med skatt og minoriteter
- kunne utarbeide konsernregnskap
- kunne utarbeide regnskap der egenkapitalmetoden er benyttet
- kunne beskrive krav til de mest sentrale noter til regnskapet og årsberetningen

Generell kompetanse

Etter fullført emne skal studenten:

- kunne tilegne seg oppdatert kunnskap innenfor ovennevnte kunnskaps- og ferdighetsområder og kunnskap om andre områder innen faget

- kunne formidle sentralt fagstoff gjennom relevante uttrykksformer
- kunne utveksle synspunkter og erfaringer med andre fagpersoner og bidra til å utvikle god praksis
- kunne bidra til nytenkning i innovasjonsprosesser
- kunne reflektere over etiske problemstillinger innenfor faget
- kunne se emnet i en større sammenheng i et samfunnsmessig perspektiv
- kunne være aktiv bidragsyter i et regnskapsfaglig miljø

Innhold

- Generelle krav til årsregnskapet
- Behandling av alle hovedpostene i balansen og resultatregnskapet
- Noter til regnskapet
- Årsberetning
- Konsernregnskap
- Skatt i konsern
- Egenkapitalmetoden/kostmetoden
- Fusjon/fisjon
- IFRS

Organisering og arbeidsformer

Forelesninger og gruppearbeid.

Obligatoriske krav som må være godkjent før man kan avlegge eksamen

Ingen.

Vurderingsordning

6 timers skriftlig, individuell eksamen.

Ansvarlig avdeling

Avdeling for økonomi- og ledelsesfag

3SAM100 Makroøkonomi

Emnekode: 3SAM100

Studiepoeng: 7,5

Språk

Norsk

Forkunnskaper

Ingen formelle krav til forkunnskaper, men det anbefales at man har bestått emnet Matematikk for økonomer eller tilsvarende. Studenter uten slike forkunnskaper, tilbys forkurs der relevant matematisk teori gjennomgås.

Læringsutbytte

Studentene skal få innsikt i makroøkonomiske teorier og metoder og lære hvordan metodene kan anvendes for å analysere norsk og internasjonal økonomi.

Kunnskap:

Etter fullført emne skal studenten

- forstå hvorfor det er et behov for makroøkonomisk politikk og hvordan penge- og finanspolitikk kan brukes til å jevne ut konjunktursvingninger og bidra til effektiv bruk av samfunnets ressurser
- kjenne til viktige aktuelle trekk ved norsk og internasjonal økonomi og forstå hvordan nasjonale økonomier og spesielt små åpne økonomier som den norske, påvirkes av internasjonale forhold
- forstå vesentlige trekk ved arbeidsmarkedet og forklare hvordan institusjonelle forhold i det norske arbeidslivet kan ha betydning for økonomien på et makroplan
- ha kunnskap om sentrale drivkrefter bak økonomisk vekst

Ferdigheter:

Ette fullført emne skal studenten

- kunne innhente relevante makroøkonomiske data og indikatorer
- beherske grunnleggende grafiske og matematiske makroøkonomiske modeller, kunne sette disse i sammenheng med norsk og internasjonal økonomisk virkelighet og kunne anvende modellene til å analysere hvordan økonomien påvirkes av tilbuds- og etterspørselssjokk, samt virkningen av finanspolitikk og pengepolitikk med fleksibelt inflasjonsmål i en liten åpen økonomi
- kjenne til grunnleggende interessekonflikter og målkonflikter knyttet til økonomisk politikk og kunne gjøre etiske refleksjoner rundt disse
- kunne følge samfunnsdebatten på området og utvise en kritisk holdning til makroøkonomisk politikk

Generell kompetanse:

Etter fullført emne skal studenten

- forstå skillet mellom deskriptiv og normativ teori
- kunne kommunisere kunnskap skriftlig

Innhold

- Nasjonalregnskap og økonomiske indikatorer
- Realøkonomi vs. nominelle størrelser
- Renter og valutakurser
- Strukturelle arbeidsledighet og konjunkturledighet
- Kortsiktige konjunkturmodeller (multiplikatormodeller) og virkningen av finanspolitikk og pengepolitikk med fleksibelt inflasjonsmål
- Sammenhengen mellom arbeidsledighet, produksjonsgap og inflasjon
- Handlingsregelen for finanspolitikken og pengepolitiske dilemmaer
- Finansiell stabilitet
- Økonomisk vekst

Organisering og arbeidsformer

Forelesninger, seminarer med gruppearbeid og selvstendig arbeid.

Obligatoriske krav som må være godkjent før man kan avlegge eksamen

Det vil bli krevd innleveringsoppgaver. Dette opplyses det nærmere om ved emnets oppstart.

Vurderingsordning

4 timer skriftlig, individuell eksamen. Tillatt hjelpemiddel er kalkulator.

Ansvarlig avdeling

Avdeling for økonomi- og ledelsesfag

3REV330 Etikk og fordypning revisjon

Emnekode: 3REV330

Studiepoeng: 7,5

Språk

Norsk

Forkunnskaper

Ingen spesielle krav.

Læringsutbytte

Emnet er tredelt. Tema 1 skal gi studenten en forståelse av etiske utfordringer i forretningslivet. Tema 2 skal gi studenten en forståelse av klientens behov for bistand samt hvordan planleggingen og gjennomføringen av oppdraget skal skje. Tema 3 skal gi studenten innsikt i problemstillinger i forbindelse med IKT-systemer og hvordan disse skal løses.

Kunnskap

Etter fullført emne skal studenten:

- Ha kunnskap om bedriftens moralske og sosiale ansvar Kunne reflektere over hvilken måte dydsetikk og nærhetsetikk kan utfylle næringslivsetikken
- Ha forståelse for hvordan gode kunderelasjoner oppnås
- Ha kjennskap til metoder som sikrer virksomheter økt datasikkerhet

Ferdigheter

Etter fullført emne skal studenten:

- Kunne gjennomføre en skriftlig kommunikasjon med klienter hvor det legges vekt på riktig psykologisk behandling
- Kunne gjennomføre en tilfredsstillende kontroll for å ivareta konfidensialitet, integritet og tilgjengelighet til dataene i en bedrift
- Kunne reflektere over på hvilken måte dydsetikk og nærhetsetikk kan utfylle næringslivsetikken

Generell kompetanse

Etter fullført emne skal studenten:

- Ha forståelse for etikkens rolle i en økonomisk virkelighet
- Kunne vurdere interne kontrollrutiner for å sikre at informasjonen fra IKT-systemene har god kvalitet

Innhold

- Grunnleggende verdibetraktninger
- Verdi og rasjonalitetsbegreper
- Næringslivsetiske grunnspørsmål
- Kommunikasjonsstil
- Relasjonsfremmende adferd
- Dialog som verktøy
- CobiT-modellen. IT-kontroll- og styringsrammeverk
- Generelle IT-kontroller
- Applikasjonskontroller
- Nettverkssikkerhet

Organisering og arbeidsformer

Forelesninger og gruppearbeid.

Obligatoriske krav som må være godkjent før man kan avlegge eksamen

Ingen.

Vurderingsordning

4 timers skriftlig, individuell eksamen.

Ansvarlig avdeling

Avdeling for økonomi- og ledelsesfag